

درس پایی از قرآن

غلامعلی حدّاد عادل

www.ketab.ir

چاپ هفتم
ویراست جدید

سر شناسه	: حدّاد عادل، غلامعلی، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: درس‌هایی از قرآن / تألیف غلامعلی حدّاد عادل.
مشخصات نشر	: [ویراست ۲].
مشخصات نشر	: تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۳۶۰ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-964-476-423-3
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا	
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴
موضوع	: Qur'an - - Shiite hermeneutics - - 20th century
موضوع	: قرآن -- تحقیق
موضوع	: Qur'an - - Research
شناسه افزوده	: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ج۴د۴ح/ BP۹۸
رده‌بندی دی‌بی	: ۲۹۷/۱۷
شماره کتابخانه ملی	: ۴۵۲۴۷۱۲

دفتر مرکزی: پاسداران، میدان هروی، خیابان بهمن، انجمن تجاربان، کوچه مریم، پلاک ۲۳. تلفن: ۲۲۹۳۶۱۴۰۰

درس‌هایی از قرآن (ویراست جدید)

تألیف: غلامعلی حدّاد عادل

چاپ هفتم: ۱۳۹۵

این کتاب در ۱۰۰۰ نسخه در چاپخانه کانونچاپ، لیتوگرافی، چاپ و صحافی شده است.

شابک: ۳ - ۴۲۳ - ۴۷۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

مدیریت پخش و توزیع: تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبروی فروشگاه شهر و روستا، روبروی هنر،

بن‌بست اول، پلاک ۵ و ۴ - تلفن: ۳۳۹۱۲۳۵۵ - ۳۳۹۲۰۲۰۷

فروشگاه‌ها و مراکز پخش:

- فروشگاه شماره یک: تلفن: ۶۶۴۶۹۶۸۵
- فروشگاه شماره دو: تلفن: ۳۳۱۱۴۲۸۸
- فروشگاه شماره سه: تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴
- فروشگاه مشهد: تلفن: ۲ - (۳۲۲۱۴۸۳۱ - ۵۱)
- نشانی الکترونیک: www.daftarnashr.com
- پست الکترونیک: print@dnfpub.com
- پیامک: ۳۰۰۰۴۸۵۰

خواهشمند است نظرات خود را درباره این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۷ مقدمه
۲۳ درس اول: سو، خدا؛ ورود اعتقادی مسلمانان
۲۴ آغاز کار به نام خدا
۲۶ سپاس و ستایش مخصوص مسلمانان
۲۷ توجه به معاد
۲۸ توحید عملی
۳۰ تنها دعای سوره حمد
۳۱ صراط مستقیم راه چه کسانی است؟
۳۳ درس دوم: مؤمنان با هم برادرند
۳۴ رفع اختلاف میان مسلمانان
۳۵ مؤمنان با هم برادرند
۳۶ ریشه‌های اختلافات اجتماعی
۴۱ ملاک برتری تقواست
۴۳ درس سوم: زمین، آسمان، دریا
۴۵ زمین زنده می‌شود و زندگی می‌بخشد
۴۶ نظم و زیبایی در آسمان
۴۹ دریا و کشتی‌نشینان

- درس چهارم: نشانه‌های او** ۵۱
- به مرگ و حیات بیندیشیم ۵۳
- شما از خاک آفریده شده‌اید ۵۵
- آفرینش جفت‌ها، نشانه‌ای دیگر ۵۵
- آسمان و زمین، زبان‌ها و رنگ‌ها ۵۶
- خواب هم از نشانه‌های خداست ۵۷
- آرزوهای بیم و امید آن ۵۷
- برپایی آسمان‌ها و زمین و اشاره‌ای به معاد ۵۸
- درس پنجم: خدا بهتر است یا آنچه مشرکان میپرستند؟** ۶۱
- خدا بهتر است یا آنکه شریک او قرار می‌دهند؟ ۶۲
- چه کسی باران را فرود می‌آورد؟ ۶۲
- توجه به چند پدیده مربوط به زمین ۶۳
- چه کسی کارساز درمناگان است؟ ۶۴
- چراغ‌های هدایت و بادهای رحمت ۶۵
- اگر راست می‌گویید برهان بیاورید ۶۶
- درس ششم: اصحاب کهف** ۶۹
- جوانمردان مبارز ۷۱
- زندگی مخفی در غار ۷۲
- یک خواب چند ساعته! ۷۳
- هجرت بی‌بازگشت ۷۴
- چه قدر خوابیدیم؟ ۷۴
- مأموریت دشوار ۷۵
- نانوایی که دلش گنج می‌خواست ۷۵
- حل معما ۷۷
- بازگشت به غار ۷۷
- خواب ابدی ۷۸

- ۸۱ درس هفتم: اطاعت از پدر و مادر بعد از عبادت خدا
- ۸۲ احسان به پدر و مادر پس از عبادت خدا
- ۸۳ اطاعت از پدر و مادر؛ رمز تحکیم بنیان خانواده
- ۸۴ حتی يك «أف» هم مگو
- ۸۴ خاکساری نسبت به پدر و مادر
- ۸۶ كمك به نیازمندان
- ۸۷ حق حرومان در اموال ما
- ۸۷ كمك به دیگران آری، اسراف نه
- ۸۸ اسراف سگاره دستان شیاطین اند
- ۸۸ فقیر را نجات دهید
- ۸۹ نه هیچ چیز، هم چو
- ۹۰ روزی به دست حساست
- ۹۱ درس هشتم: شهیدان نمی میرند
- ۹۲ بخش های اصلی برنامه پیامبر
- ۹۳ تزکیه مقدم بر تعلیم
- ۹۴ تعلیم کتاب و حکمت
- ۹۵ مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم
- ۹۵ استمداد از صبر و صلوة
- ۹۶ شهیدان زنده اند
- ۹۷ سختی ها برای آزمایش ماست
- ۹۸ چرا خداوند ما را آزمایش می کند
- ۹۹ معنی «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» چیست؟
- ۱۰۱ درس نهم: دادگاهی در جهان و دادگاهی در جان
- ۱۰۳ وجدان: قیامت درونی
- ۱۰۵ حتی سرانگستان

- ۱۰۶..... میل به گناه و فساد موجب بهانه‌تراشی است
- ۱۰۷..... راه فرار کجاست؟
- ۱۰۸..... راه فراری نیست.....
- ۱۰۹..... هر کس خودش، خودش را خوب می‌شناسد.....
- درس دهم: ثروتمندان بی‌درد و مغرور**..... ۱۱۱.....
- ۱۱۳..... انسان در رنج و سختی آفریده شده است.....
- ۱۱۵..... ثروت‌اندوزان بی‌درد و مغرور.....
- ۱۱۵..... زنانی، که گاهی دشوار است.....
- ۱۱۶..... از زندگی سستی، زندگی چگونه باید گذشت؟.....
- ۱۱۸..... ایمان، پیروی مهربانانه.....
- ۱۱۹..... سعادت‌مندان و توبه‌کنندگان.....
- ۱۱۹..... وای بر عیب‌گویان و بیب‌حالیان.....
- ۱۲۰..... ثروتمندان هم می‌میرند.....
- ۱۲۱..... سرنوشت دردناک.....
- درس یازدهم: موسی در پیشگاه خدا**..... ۱۲۳.....
- ۱۲۴..... آتش در تاریکی.....
- ۱۲۵..... ندای وحی.....
- ۱۲۶..... نخستین پیام.....
- ۱۲۶..... از مبدأ به معاد.....
- درس دوازدهم: عصا یا اژدها**..... ۱۲۹.....
- ۱۳۲..... بد بیضا؛ نشانه‌ای دیگر.....
- ۱۳۳..... نخستین اقدام برای اصلاح جامعه.....
- ۱۳۴..... شرح صدر، مهمترین ابزار رهبری و مدیریت.....
- ۱۳۵..... هارون؛ یار و یاور برادر.....

- درس سیزدهم: نگاهی به گذشته موسی ۱۳۷
- از کودکی تا پیامبری ۱۴۱
- اولین درس تبلیغ ۱۴۳
- من باشما هستم ۱۴۴
- درس چهاردهم: اعلام مأموریت در برابر فرعون ۱۴۷
- ندای شما کیست؟ ۱۴۸
- خدای ما، خدای همه ۱۴۹
- آیات الهی در طبیعت ۱۵۰
- از خاک، در خاک، دوباره از خاک ۱۵۱
- درس پانزدهم: اعلام مأموریت در برابر فرعون ۱۵۳
- فرعون آیات خدا را نپذیرد ۱۵۴
- تهمت‌های سیاسی فرعون به موسی ۱۵۴
- قرار مسابقه ۱۵۵
- نصیحت به ساحران ۱۵۶
- نتیجه داستان را پیشاپیش گفتن! ۱۵۶
- سوءاستفاده از حس وطن‌دوستی ۱۵۷
- درس شانزدهم: زورآزمایی ساحران ۱۵۹
- موسی ما با تو هستیم ۱۶۰
- ساحران فهمیدند موسی ساحر نیست ۱۶۱
- تهدید فرعون ۱۶۲
- پیدایش تحول روحی بزرگ در ساحران ۱۶۳
- درس هفدهم: خانه عنکبوت ۱۶۵
- سنگر سست بنیاد ۱۶۶
- خدا از پوچی بت‌ها آگاه است ۱۶۷
- مثل‌هایی برای دانایان ۱۶۸

- ۱۶۹..... قطره دریا است اگر با دریا است
- ۱۷۱..... یاد خدا بالاتر است
- درس هجدهم: چه کسی دوباره او را زنده خواهد کرد؟ ۱۷۳.....
- ۱۷۴..... چگونه ممکن است؟
- ۱۷۵..... چه کسی بار اول او را آفریده بود؟
- ۱۷۵..... آتش از درخت سبز
- ۱۷۶..... سعادت دایره آفرینش
- ۱۷۷..... فرمان خدا چگونه اجرا می‌شود؟
- ۱۷۸..... ملکوت هم پیز به دست خداست
- درس نوزدهم: احکام وظایف اجتماعی در پرتو ایمان و تقوی ۱۸۱.....
- ۱۸۲..... دعوت زندگی بخش
- ۱۸۳..... آتش چو گرفت
- ۱۸۵..... یادآوری روزهای تلخ گذشته
- ۱۸۶..... در امانت خیانت نکنید
- ۱۸۷..... اموال و اولاد فتنه است
- ۱۸۸..... تقوی قدرت تشخیص می‌دهد
- درس بیستم: پاداش شهیدان ۱۹۱.....
- ۱۹۲..... شهیدان مرده می‌دهند
- ۱۹۳..... سپاهی خسته و نبردی دوباره
- ۱۹۴..... خدا ما را بس است
- ۱۹۵..... فضل خدا
- درس بیست‌ویکم: آشنایی با قرآن ۱۹۷.....
- ۱۹۹..... اعجاز قرآن
- ۲۰۲..... اعداد شگفت‌انگیز
- ۲۰۴..... چرا تکذیب می‌کنند؟
- ۲۰۵..... آنان که چشم و گوش باطن خود را بسته‌اند

- درس بیست و دوم: نخستین درس‌های اقتصادی و اخلاقی ۲۰۷
- اختیار اموال به دست آمده به دست کیست و مصرف آن در کجاست؟ ۲۰۹
- یک اصل مهم در اقتصاد اسلامی ۲۱۰
- سیمای مهاجران ۲۱۱
- سیمای انصار ۲۱۲
- سیمای تابعین ۲۱۳
- درس بیست و سوم: شیران روز و پارسایان شب ۲۱۵
- خردمندان: نشانه‌های خدا ۲۱۶
- ذکر خدا و فکر در آفرینش خدا ۲۱۷
- مانندای ما، ما را شنیدیم ۲۲۰
- پادشاه ایمان ۲۲۱
- درس بیست و چهارم: از ماسر الهی ۲۲۳
- حروف مقطعه ۲۲۴
- آزمایش مؤمنان، یک سنت الهی است ۲۲۶
- مشرکان بر خدا چیره نخواهند شد ۲۲۷
- در آرزوی دیدار ۲۲۸
- یک استثنا برای یک قاعده ۲۳۰
- درس بیست و پنجم: راهی برای مبارزه با فقر ۲۳۳
- یک دانه به هفتصد دانه ۲۳۶
- انفاق بی منت ۲۳۷
- انفاق به انگیزه ریا ۲۳۸
- انفاق به انگیزه خدا ۲۳۹
- چند نکته در باب انفاق ۲۴۰
- درس بیست و ششم: درست و نادرست در روابط اجتماعی ۲۴۳
- تقوی شرط حفظ وحدت است ۲۴۴

- ۲۴۵ اتحاد بر پایه ایمان به خدا
- ۲۴۶ یادی از روزهای سخت گذشته
- ۲۴۷ اتحاد بر پایه انقلاب اسلامی
- ۲۴۸ امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۵۰ ریشه‌ها و سرچشمه‌ها
- ۲۵۰ رو‌نمیدان و روسیاهان
- ۲۵۳ **درس بیست‌وهفتم: همراه با طالبوت در نبرد با جالوت**
- ۲۵۵ در آرومی در انتظار جهاد
- ۲۵۶ چه کسی سزاهای هبیری است؟
- ۲۵۷ صندوق آرش خن
- ۲۵۹ آنکه می‌نوشد و آنکه نمی‌نوشد
- ۲۶۱ دعایی که مستجاب شد
- ۲۶۲ پیروزی به اذن خدا
- ۲۶۵ **درس بیست‌وهشتم: دفاع مقدس**
- ۲۶۷ اجازه جهاد به مظلومان
- ۲۶۸ فلسفه جنگ و جهاد
- ۲۷۰ اگر به قدرت می‌رسیدند چه می‌کردند
- ۲۷۰ نماز
- ۲۷۱ زکات
- ۲۷۲ امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۷۵ **درس بیست‌ونهم: قرآن و حکومت اسلامی**
- ۲۷۶ امانت را به دست اهلش بسپارید
- ۲۷۸ اطاعت از خدا و اطاعت از پیامبر و اولی الامر
- ۲۷۹ بعد از پیامبر و ائمه علیهم السلام چه باید کرد؟

- شرایط زمامدار جامعه اسلامی چیست؟ ۲۸۰
- آن‌ها که حاکمیت طاغوت را به رسمیت می‌شناسند ۲۸۲
- واکنش منافقین ۲۸۳
- درس سی‌ام: ماییم یا شما؟ کدام یک؟** ۲۸۵
- انسان را که می‌آفریند و که می‌میراند؟ ۲۸۷
- دشت بزرگ ۲۸۹
- آیا استزارها را شما می‌رویاند؟ ۲۹۱
- اگر آب بازار تلخ و شور بود چه می‌کردید؟ ۲۹۲
- آیا آتش را شما بسن می‌کنید؟ ۲۹۴
- درس سی‌ویکم: آنچه نباید دستگیری را نشاید** ۲۹۹
- ملکوت آسمان هرگز می‌رسد ۳۰۱
- ستاره‌ای که غروب می‌کند ۳۰۲
- ماه و خورشید هم غروب می‌کنند ۳۰۳
- آنکه هرگز غروب نمی‌کند کیست ۳۰۴
- دو نکته در داستان حضرت ابراهیم ۳۰۵
- درس سی‌ودوم: بانویی سرآمد زنان روزگار غروب** ۳۰۹
- فرشتگان با مریم سخن می‌گویند ۳۱۲
- قرعه‌کشی برای سرپرستی مریم ۳۱۳
- مژده ای دل که مسیحا نفسی می‌آید ۳۱۴
- خدا یا چگونه ممکن است؟ ۳۱۶
- نشانه‌های پیامبری ۳۱۷
- درس سی‌وسوم: آنجا که باید به یاد خدا بود** ۳۲۱
- برده بزرگوار ۳۲۶
- امتحان دشوار ۳۲۷
- یک قدم تا گناه ۳۲۹

- ۳۳۲ يك مسابقه با دو تیت
- ۳۳۳ شاهد از غیب رسید
- ۳۳۴ نتیجه محاکمه
- درس سی و چهارم: لقمان فرزند خود را نصیحت می‌کند ۳۳۷
- ۳۳۸ لقمان کیست؟
- ۳۳۹ پدرکم! شکرگزار خدا باش
- ۳۴۰ ظلم بزرگ
- ۳۴۱ شکر خدا و تشکر از پدر و مادر
- ۳۴۱ خدایا! مرا از اطاعت از پدر و مادر
- ۳۴۳ پدرکم! هر چه معلمی گم نمی‌شود
- ۳۴۳ نماز، امر به معروف و نهی از منکر، پایداری
- ۳۴۴ خودپسند مباش
- درس سی و پنجم: جلوه‌های دینداری در زندگی انسان ۳۴۷
- ۳۴۹ انسان کم‌طاقت و حریص است
- ۳۵۰ نمازگزاران به محرومان کمک می‌کنند
- ۳۵۲ اعتقاد به روز قیامت
- ۳۵۲ پاکدامنی
- ۳۵۳ امانتداری، وفای به عهد، شهادت به حق
- درس سی و ششم: دعایی از قرآن ۳۵۵
- ۳۵۶ شنیدیم و اطاعت کردیم
- ۳۵۸ «رَبَّنَا» گویان چه می‌خواهند؟

مقدمه چاپ هفتم

خدا را شکر می‌کنم که، پس از دوازده سال از چاپ اول «درس‌هایی از قرآن» این کتاب به چاپ هفتم رسیده است. از دفتر نشر فرهنگ اسلامی نیز تشکر می‌کنم که در چاپ و توزیع این کتاب به بدن آن به دست علاقه‌مندان به قرآن کریم اهتمام داشته است.

فرصت را غنیمت می‌شمرم و بار دیگر تأکید می‌کنم که خواندن قرآن با صوت و لحن زیبا و دلنشین، اگرچه لازم است، کافی نیست. مقصود از زیبا خواندن قرآن باید آن باشد که دل‌های مستمعان به سوی آیت‌ها جلب شود و شوق و رغبت آنان به فهم معانی آیات برانگیخته گردد. یقین دارم که همه درس‌خوانده‌های مدارس ما با معانی و مضامین قرآنی آشنا شوند، جامعه ما دیندارتر و سبک زندگی ما اسلامی‌تر خواهد شد. به معلمان مؤمن و دلسوز دوره‌های اول و دوم دبیرستان‌ها، توصیه می‌کنم جدا از برنامه آموزشی و تدریس در کلاس‌های مدارس با نوجوانان جلساتی مخصوص قرآن داشته باشند و در هر جلسه آن‌ها را هم با روخوانی و روان‌خوانی و هم با معانی آیات یکی از

درس‌های این کتاب آشنا سازند. دسته‌بندی و بسته‌بندی مطالب این کتاب به صورتی است که چنین مقصودی را ممکن می‌سازد.

در این دوازده سال، کتاب «درس‌هایی از قرآن» در بیروت و مسکو به دو زبان عربی و روسی ترجمه شده و در اختیار مسلمانانی که به این دو زبان کلمه می‌کنند قرار گرفته است. من از مترجمان و ناشران این کتاب در دو کشور لبنان و روسیه تشکر می‌کنم و دعا می‌کنم که جهان اسلام به برکت قرآن به سعادت و عزت و وحدت دست یابد.

غلامعلی حدّاد عادل

۱۳۹۵/۱۱/۲۹

www.ketaboo.ir

مقدمه

اجازه می‌خواهم این معذره را با ذکر خاطره‌ای آغاز کنم. پنج‌جاه سال پیش که ده ساله بودم غالباً همراه پدرم در مراسم هفتگی هیئت‌های مذهبی، در محلات جنوبی شهر تهران، شرکت می‌کردم. این جلسات معمولاً با قرائت قرآن آغاز می‌شد. مردان روی فرش و پشت رحل قرآن می‌نشستند و چشم به استاد قاری می‌دوختند. قاری که با فنون قرائت قرآن آشنا بود ابتدا خود چند آیه می‌خواند و سپس به نوبت از حاضرانی که در سمت چپ و راست او نشسته بودند می‌خواست تا هر کدام چند آیه دیگر از قرآن بخوانند. در آن سال‌ها از ضبط صوت خبری نبود و کسی قرآن را با لحن و صدای دیگری و حجازی که امروزه در ایران مرسوم و متداول شده، نمی‌خواندند. هاریانی خوش صدا با سبکی مخصوص به ایران می‌خواندند که اکنون تقریباً فراموش شده است. وقتی کسی قرآن می‌خواند همه گوش می‌کردند و اگر خواننده در خواندن کلمه‌ای دچار خطا یا مشکلی می‌شد قاری تصحیح و راهنمایی می‌کرد و در پایان با گفتن «طَيِّبَ اللَّهُ» نوبت را به دیگری واگذار می‌نمود.

جدّ مادری من، هرچند روحانی نبود، قاری و سخنران این‌گونه جلسات بود و افزون بر نیم‌قرن شب‌های یکشنبه و چهارشنبه و صبح‌های جمعه، به جوانان و پیران هم قرآن می‌آموخت و هم برای آن‌ها صحبت و موعظه می‌کرد. یادم هست که نام یکی از هیئت‌هایی که او سال‌های سال در آن، به صورت افتخاری انجام وظیفه می‌کرد، «هیئت دینی رفقا» بود. افراد این قبیل هیئت‌ها نوعاً کاسب بازار و خیابان بودند و کارمند تحصیل‌کرده دانشگاهی، که اصلاً سر جاده اندک بود به ندرت در میان آن‌ها دیده می‌شد. بخش قرآنی این جلسات مذهبی که در حدود سه ربع تا یک ساعت طول می‌کشید، صرفاً تلاوت و قرائت اختصاص داشت و معمولاً کسی معنای فارسی آیات را بیان نمی‌کرد. در این فرصت به شرح و تفسیر و توضیح نمی‌پرداخت، هرچند مکرراً سخنران جلسه در بخش بعدی جلسه محور سخن خود را آیه‌ای از قرآن یا حدیثی از معصومین علیهم‌السلام قرار دهد و درباره آن صحبت کند.

من، علاوه بر مکتب‌خانه و مدرسه اسلامی، در این جلسات نیز قدری با روخوانی قرآن آشنا شده بودم. چند سال بعد که دهم آموز دبیرستان علوی شدم و به همت معلم شریف و متدین آنجا و خصوصاً تلاش استاد محترم آقای علی غفوری، کم‌کم زبان عربی را آموختم، به تدریج بسیاری از آیات نیز آشنا شدم و در آن سال‌ها، حال کسی را داشتم که از پشت شیشه‌ای که سطح آن آغشته به رنگ و یا پوشیده از غبار است می‌خواهد چهره دوست‌داشتنی کس دیگری را در آن سوی شیشه، تماشا کند. او ابتدا چیزی نمی‌بیند اما هر چه آن رنگ و غبار بیشتر زودده می‌شود می‌تواند چهره محبوب خود را بهتر و واضح‌تر ببیند. چنین بود که با اشتیاق و ولع می‌کوشیدم تا علاوه بر قرائت و

تلاوت قرآن، آهسته و پیوسته به دنیای معانی قرآن نیز وارد شوم و به جای تماشای این دریا از دور، به درون آن نیز قدم بگذارم و لافل در ساحل آن تنی به آب بزنم و مختصری در آن شنا کنم.

از همان سال‌ها احساس می‌کردم آن شیوه سنتی و قدیمی قرآن‌آموزی مرسوم در جلسات مذهبی اگرچه لازم است کافی نیست. من از اینکه می‌دیدم بسیاری از مردم، سال‌های سال با اخلاص و علاقه تمام، قرآن می‌خوانند اما به نای آن را نمی‌فهمند تعجب می‌کردم و این تعجب وقتی بیشتر می‌شد که می‌دیدم آنان عموماً از ندانستن معنای قرآن نیز ناراحت و گله‌مند نیستند و برای رفع این عیب و نقص کوشش و تلاشی نمی‌کنند و تقاضا و مطالبه‌ای ندارند. گریه قرآن برای آنان به همین صورت لفظی و ظاهری، محدود و منحصر می‌ماند که آن را می‌باید برای ثواب اخروی خوانند و به معنا و مقصود آیات کاری نداشتند.

چند سال بعد که وارد دانشگاه شدم و در معرض چالش‌ها و احتجاج‌ها و انکارهای گوناگون قرار گرفتم و مکتب‌های غیر سنتی مدعی تأمین سعادت بشر را در مقابل خود دیدم نیازم به آگاهی از معانی آیات قرآن و احادیث بیشتر شد. از خود می‌پرسیدم چگونه ممکن است فردی تحصیل کرده که در جامعه و خصوصاً در محیط مدرسه و دانشگاه با انواع افکار غیردینی و ضد دین مواجه می‌شود بتواند بدون فهم معنای کتاب مقدس و آسمانی خود، بر اعتقاد بدان پافشاری کند و از آن در برابر ایرادها و اعترافات دیگران دفاع نماید.

این احساس و دغدغه و آن تعجب و پرسش همچنان با من و در من بود تا انقلاب اسلامی به پیروزی رسید و من نزدیک به سیزده سال مسئولیت برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی وزارت آموزش و پرورش را از جمله

کتاب‌های درس قرآن دوره دبیرستان را بر عهده گرفتیم. اکنون فرصتی به دست آورده بودم تا به آن دغدغه دیرینه پاسخ دهم و برای آشنایی نسل جوان کشورم با معنا و مضمون آیات قرآن قدمی بردارم.

نخست يك بار همه قرآن را به قصد انتخاب فقرات آیات متوالی و تناسب با سن و سال و درك و نیاز جوانان خواندم و نهایتاً در حدود چهل فقره را برگزیدم تا کمابیش به هر پایه تحصیلی از دوره چهارساله دبیرستان، ده درس قرآنی اختصاص یابد. در این انتخاب و تخصیص، در پی آن بودم تا در - تا حد امکان - تصویری جامع و همه جانبه از قرآن به دست دهم و علاوه بر آن هماهنگی میان مضامین دروس قرآنی با مطالب درسی دینی هر پایه تحصیلی را مراعات کنم. چنین بود که از ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲، چهار سال پی در پی چهار کتاب «درس‌هایی از قرآن» از پایه اول تا چهارم دبیرستان‌ها، تألیف شد و در برنامه درسی مدارس تراز اول است. در انتخاب درس‌ها، سعی کردم تا هم اصول عقاید اسلامی و خصوصاً توحید و نبوت و معاد را از زبان قرآن برای جوانان بیان کنم و هم آنان را با مسائل اساسی اسلامی در امور فردی و اجتماعی از قبیل ایمان، اخلاق و مفاهیم اقتصادی و روابط اجتماعی، زکوة، انفاق، امر به معروف و نهی از منکر، جهاد و شهادت آشنا سازم. طی سال‌های برنامه‌ریزی و تألیف این چهار جلد کتاب، چند بار در مرحله طراحی و برنامه‌ریزی و تألیف از مشورت با آیت‌الله خامنه‌ای - مدظله، که در آن سال‌ها در کار کتاب‌های درسی مستمراً راهنما و مشوق من بودند، استفاده کردم و از توصیه‌های ایشان، که خود با قرآن انس دائم دارند و قرآن‌شناسی خبیر و بصیرند، بهره‌مند شدم و بعضی از درس‌ها را نیز بر حسب نظر ایشان انتخاب کردم.